

«ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ»

Εβδομαδιαία έκδοση του Ιερού Ναού
Αγίων Αποστόλων Πέτρου & Παύλου Πεύκης
Τηλ. 2108027738, E-mail: agioi.apostoloi@gmail.com
www.agioiapistoloi.gr

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΙΟΥΛΙΟΥ 2021.

Δ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ

«Των αγίων και θεοφόρων πατέρων της
εν Χαλκηδόνι Δ' Οικουμενικής συνόδου».

Αιμιλιανού, Παύλου, Θεός και Ουαλεντί-
νης των μαρτύρων.

έτος 14^ο Τεύχος 614

Δ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

(Τοῦ Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιὴλ)

Ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει ὀρίσει τὴν Κυριακὴ μετὰ τὴν 13^η Ἰουλίου νὰ ἐορτάζεται ἡ μνήμη τῶν 630 περίπου Πατέρων τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου πού συγκλήθηκε τὸ 451μ.Χ. στὴν Χαλκηδόνα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, στὴν ἀρχαία παραθαλάσσια πόλη τῆς Βι-

θυνίας στὴν Ἀσιατικὴ πλευρὰ τῆς Κωνσταντινούπολης. ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ἐπιλέχθηκε ἡ μνήμη τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου νὰ τελεῖται τὴν Κυριακὴ αὐτὴ προέκυψε ἀπὸ ἓνα θαυμαστὸ γεγονός πού συνέβη, ὅταν οἱ δύο παρατάξεις Ὀρθοδόξων καὶ Αἰρετικῶν διεφώνησαν σὺν ἑρώτημα τί ἦταν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, Θεός ἢ ἄνθρωπος τότε ἀποφάσισαν νὰ γράψουν τόσο οἱ Ὀρθόδοξοι ὅσο καὶ οἱ Αἰρετικοὶ τίς θεολογικὲς τους ἀπόψεις σὲ δύο Τόμους διαφορετικούς. Στὴν συνέχεια ἄνοιξαν τὴν λάρνακα τοῦ σκηνώματος τῆς Ἁγίας Εὐφημίας καὶ τοποθέτησαν τοὺς δύο Τόμους μέσα. Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα μετὰ τὴν τέλεση τῆς θείας Λειτουργίας ἄνοιξαν τὴν λάρνακα καὶ εἶδαν τὸν Τόμο τῶν Ὀρθοδόξων νὰ τὸν κρατᾷ στὰ χέρια τῆς Ἁγίας καὶ τὸν Τόμο τῶν Αἰρετικῶν νὰ τὸν καταπατᾷ μέ τὰ πόδια τῆς.

Παραθέτουμε στήν συνέχεια λίγα ιστορικά καί θεολογικά στοιχεῖα γιά τήν σύγκληση, τίς ἐργασίες καί τήν θεολογία τῆς Συνόδου.

Ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συνεκλήθη ἀπό τούς αὐτοκράτορες Μαρ-
κιανό καί Πουλχερίας στήν Χαλκηδόνι τò ἔτος 451μ.Χ. ἐναντίον τοῦ αἰρε-
σιάρχη Εὐτυχοῦς, ἀποτελεσθεῖσα ἀπό 630 περίπου Πατέρων. Οἱ ἐργασίες
αὐτῆς ἄρχισαν τήν 8 Ὀκτωβρίου καί ἔληξαν τῆ 1 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους
451μ.Χ. Τò κύριον ἔργο αὐτῆς ἦταν ἡ καταδίκη τῆς ἀντιθέτου πρòς τὸν
Νεστοριανισμό αἰρέσεως τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ ἀπό τὸν αἰρεσιάρχη
Εὐτυχῆ. Ἡ Σύνοδος κατεδίκασε τὸν Μονοφυσιτισμό καί τὸν Νεστοριανι-
σμό καί συνέταξε τὸν περίφημο δογματικὸ ὄρο τῆς Χαλκηδόνας, μέ τὸν
ὁποῖο διετύπωσε ὀρθοδόξως τὸ χριστολογικὸ δόγμα, δεχόμενη δύο φύ-
σεις ἠνωμένες *«ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐν τῷ ἐνὶ προσώπῳ ἢ τῆ μιᾷ
ὑποστάσει τοῦ Θεοῦ Λόγου»*. Ἐπί πλέον ἀνύψωσε τήν Ἐκκλησία Ἱεροσο-
λύμων σέ Πατριαρχεῖο πέμπτο στήν τάξη, ἀπένειμε στὸν πατριάρχη Κων-
σταντινουπόλεως ἴσα πρεσβεῖα τιμῆς καί προνόμια πρòς τὰ τοῦ Ρώμης
καὶ ἐξέδωσε 30 ἱεροὺς κανόνας. Ἀλλὰ οἱ Μονοφυσῖτες, ἐπειδὴ δέν δέ-
χθηκαν τὸ *«δόγμα τῆς Χαλκηδόνας»* ἀπεσχίσθηκαν ἀργότερα ἀπὸ τοῦ σώ-
ματος τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας καί συγκρότησαν τίς Ἀντι-
χαλκηδονεῖους Ἐκκλησίες, Ἀρμενική Κοπτική καί τήν ἀπ' αὐτῆ προελ-
θοῦσα Αἰθιοπική, καί τήν Συροϊακωβιτική καί τήν ἀπ' αὐτῆ προελθοῦσα
Μαλαμπαρική στήν νότιο Ἰνδία.

Πιό εἰδικά ὁ Μονοφυσιτισμός εἶναι ἡ κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα ἐμφανισθεῖσα
καὶ συνταράξασα τήν Ἐκκλησία μεγάλη χριστολογικὴ αἵρεση, πού δεχόταν
«μία φύσιν ἐν τῷ Χριστῷ μετὰ τὴν ἔνωσιν», δηλαδή τὴν θείαν, *«ἐξ ἀναμί-
ξεως καὶ συγκράσεως τῶν ἐνωθεισῶν δύο φύσεων»*, θείας καὶ ἀνθρωπί-
νης, πού προερχόταν καὶ ὀδηγοῦσε στὸν σχηματισμὸ τῶν ἀρχαίων Μονο-
φυσικῶν Ἐκκλησιῶν, λείψανα τῶν ὁποίων εἶναι οἱ σύγχρονες Ἀντιχαλ-
κηδόνειοι Ἐκκλησίες.

Ἀρχηγός τῆς αἰρέσεως τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ ἔγινε ὁ ἀρχιμανδρίτης
Εὐτυχῆς, πού κατεδικάσθηκε ἀρχικά ἀπὸ τὴν ἐνδημούσα στήν Κωνσταντι-
νούπολη ὑπὸ τὸν πατριάρχη Φλαβιανὸ Σύνοδο τὸ ἔτος 448μ.Χ. Ἀλλὰ τὸ
ἐπόμενο ἔτος ἀπὸ τὴν Ληστρική στήν Ἔφεσο ὑπὸ τὸν Διόσκορο Σύνοδο
ἀθωώθηκε ὁ Εὐτυχῆς καὶ ἔγινε δεκτὴ ἡ μονοφυσικὴ διδασκαλία αὐτοῦ,
κατεκρίθηκε ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία περὶ τῶν *«δύο ἐν Χρι-
στῷ φύσεων ἐνωθεισῶν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐν τῷ ἐνὶ προσώπῳ
τοῦ Θεοῦ Λόγου»*. Κατὰ αὐτῆς ὅμως πλανημένης ἀποφάσεως τῆς Λη-
στρικής Συνόδου ἐναντιώθηκε ἡ καθολικὴ ἀντίδραση Κλήρου καὶ λαοῦ,

πού είχε ως συνέπεια νά συνέλθει στήν Χαλκηδόνα τὸ ἔτος 451 ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, πού κατεδίκασε ὀριστικὰ τὸν Μονοφυσιτισμὸ ὡς αἵρεση καὶ ὄλους τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ, πού δέχονταν «δύο μὲν φύσεις πρὸ τῆς ἐνώσεως, μίαν δὲ μόνην μετὰ τὴν ἔνωσιν, τὴν θεϊαν φύσιν, ἐκ μίξεως καὶ συγχύσεως ἀμφοτέρων προελθοῦσαν». Ἡ Σύνοδος δογματίσθη τὴν ὀρθόδοξη πίστη σὲ ἓνα Χριστό, «ἐν δύο φύσεσιν, ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως» (κατὰ τῶν Μονοφυσιτῶν), καὶ «ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως» (κατὰ τῶν Νεστοριανῶν).

Ἡ διαφορὰ τῶν φύσεων δὲν ἀναιροῦνταν μὲ τὴν ἔνωση καὶ διασωζόταν δὲν ἢ ἰδιότητα καθεμιᾶς φύσεως καὶ «εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασι». Ἀλλὰ παρὰ τὴν καταδίκη του ὁ Μονοφυσιτισμὸς ἄρχισε νά διαδίδεται καὶ νά ἐπικρατεῖ ἰδίως στὶς παραμεθόριες χῶρες τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ εἰδικότερα στήν Αἴγυπτο, Συρία, Παλαιστίνη καὶ Ἀρμενία. Τὰ χρησιμοποιούμενα μέσα ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορες γιὰ νά πείσουν τοὺς πιστοὺς, νά διαπραγματευτοῦν μαζί τους καθὼς καὶ νά τοὺς ἀναγκάσουν σὲ παραχωρήσεις καὶ καταπιέσεις δὲν ἀπέφεραν ἀποτελέσματα σὲ νά περιορίσουν τὴν ἐξάπλωσή του. Πρὸ τὸν σκοπὸ αὐτὸ συνδιαλλακτικὸ ρόλο ἐπέδιδε ἡ ἔκδοσις τῆς «Ἐγκυκλίου» τοῦ Βασιλίσκου (476), τοῦ «Ἐνωτικοῦ» τοῦ Ζήνωνος (482) ἢ τῶν Διαταγμάτων τοῦ Ἰουστινιανοῦ γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς θεοπασχητικῆς φράσεως «τὸν ἓνα τῆς Τριάδος πεπονθέναι σαρκί» (533), γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ Ἀφθαρτοδοκητισμοῦ (546) καὶ γιὰ τὴν καταδίκη τῶν «τριῶν κεφαλαίων» (544), γιὰ τὴν ὁποία συγκροτήθηκε καὶ ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, χωρὶς νά ἐπιτύχει τὴν ἐπανένωση τῶν Μονοφυσιτῶν. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι οἱ Μονοφυσῖτες διεσπάρθησαν σὲ πολλὰς μερίδες, ὡς τῶν Εὐτυχιανῶν, Σεβηριανῶν, Ἰουλιανιστῶν, Ἀφθαρτοδοκητῶν, Ἀκεφάλων, Φαντασιαστῶν, Θεοπασχητῶν, Ἀγνοητῶν, Ἀκτισιτῶν, Κλιστολατρῶν, Φθαρτολατρῶν, Διακρινομένων, Ἀδιαφόρων, Τριθεϊστῶν, Θεμιστιανῶν, κ.λπ.

Παρόλα αὐτὰ σὲ μετὰ σχηματίσθησαν σταδιακὰ, ἀποσπασμένες ἀρχαῖες Ἐκκλησίαι, ἀμέσως ἢ Ἀρμενικὴ, ἢ Κοπτικὴ καὶ ἢ Συροϊακωβιτικὴ Ἐκκλησία, καὶ στήν συνέχεια ἔμμεσα ἀπὸ τὴν Κοπτικὴ ἢ Αἰθιοπικὴ, καὶ ἀπὸ τὴν Συροϊακωβιτικὴ ἢ Μαλαμπαρική Ἐκκλησία στὸν νότιον Ἰνδία. Αὐτὲς μετὰ τὴν ἰσλαμικὴ κατάληψη τῆς μακρινῆς Ἀνατολῆς (636- 642), ἀφοῦ διέκοψαν κάθε ἐπικοινωνία μὲ τοὺς Ὀρθοδόξους Βυζαντινοὺς ἀκολούθησαν δική τους αὐτοτελεῖ ἀνάπτυξη καὶ ζωὴ, ἐπιτυγχάνοντας μέχρι τοῦ ἔτους 900μ.Χ. περίπου καὶ κάποια δογματικὴν μετὰ τὴν ἐνότητα στήν βάση τῆς διδασκαλίας τοῦ Σεβήρου. Βεβαίως σημειώθηκαν μετὰ

ἀπό αὐτά καί μερικές διαφορές μεταξύ τους, ἰδίως στήν Μυστηριολογία, Μαρριολογία κ.λπ., ἀλλ' ὅμως αὐτές δέν ὀδήγησαν σέ νέα σοβαρή διάσταση μεταξύ τους, ἀλλά διατηρήθηκε ἡ κοινωνία καί ἡ ἐνότητά τους. Σημειωτέον ὅτι ἰκανὸς ἀριθμὸς Μονοφυσιτῶν προσῆλθε κατὰ διάφορες ἐποχές στήν λατινική Οὐνία πού σχημάτισαν διάφορες Οὐνιτικές Ἐκκλησίες μεταξύ τους, ἐνῶ στὸν Προτεσταντισμὸ προσῆλθαν λίγοι μόνο Μονοφυσῖτες, ἰδίως Ἀρμένιοι, Κόπτες καί Χριστιανοὶ τοῦ Θωμᾶ.

Τέλος, πρέπει νά παρατηρηθεῖ, ὅτι τὸ πρῶτο ἐκεῖνο μεγάλο σχίσμα τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἐκκλησία ἀποδίδεται συνήθως στήν μὴ ἀποδοχὴ ἀπὸ τοὺς Μονοφυσῖτες τοῦ δόγματος τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος, ἀλλὰ ἀναμφίβολα συντελέσθηκε μέ τὴν συρροή καί ὑπὸ τὴν ἐπίδραση καί πολλῶν ἄλλων μὴ θεολογικῶν καί ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων, δηλαδή πολιτικῶν, ἐθνικῶν, φυλετικῶν, κοινωνικῶν, πολιτιστικῶν, κλπ.

Φαίνεται μάλιστα πῶς πιθανή ἡ γνώμη, ὅτι οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ παράγοντες ἀπετέλεσαν τὴν κυρία καί βαθυτέρη αἰτία τῆς ἀποσχίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν. Αὐτές χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν μιά ὡς Μονοφυσιτικές κοινῶς, ἢ ὡς Μονοφυσιτίζουσες, διότι ἂν καί καταδικάζουν τὸν ἀρχηγὸ τοῦ ἀκράτου καί ἀμιγοῦς Μονοφυσιτισμοῦ Εὐτυχῆ καί τὴν περὶ συγχύσεως καί τροπῆς τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων διδασκαλία του, ἐν τούτοις ὑπερτονίζουν τὴν «μία φύσιν» ἐν Χριστῷ, μετὰ τὴν ἔνωση, δηλαδή τὴν θεία, ἀφήνοντας στήν σκιά τὴν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποία ὅμως δέν ἀρνοῦνται, ὅπως ὁ Εὐτυχῆς καί γενικῶς ἔχουν στό κέντρο τῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας τους τὴν φράση καί διδασκαλία τοῦ τοῦ ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», ἀλλὰ μὴ σαφῶς καί ὀρθά ἐρμηνευόμενη. Ἔτσι χαρακτηρίζονται αὐτές καί ὡς Ἀντιχαλκηδόνειες Ἐκκλησίες, διότι, ἀπέρριψαν τὴν Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῇ Σύνοδο ὡς «νεστοριανίσασαν» δῆθεν, καί ἐπομένως συναπέρριψαν καί τὸν δογματικὸ ὄρον αὐτῆς, ἐάν καί ἡ διαφωνία αὐτῶν φαίνεται ὅτι ἀναφέρεται ὄχι τόσο στήν οὐσία, ὅσον στήν διατύπωση τῆς περὶ ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων διδασκαλίας τῆς Συνόδου ἐκείνης.

Ἄς σημειωθεῖ ὅτι πρὶν ἀπὸ χρόνια ἀπεφασίσθηκε ἡ διεξαγωγή θεολογικοῦ διαλόγου καί ἐνωτικῶν διαπραγματεύσεων μεταξύ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας καί τῶν Ἀντιχαλκηδονείων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες ἀνεπισήμως ἄρχισαν στό Aarchus τὸ ἔτος 1964.